

فصل ۳

تاریخچه

تاریخچه‌ها (تاریخ هنر گرافیک و عکاسی در ایران و جهان)

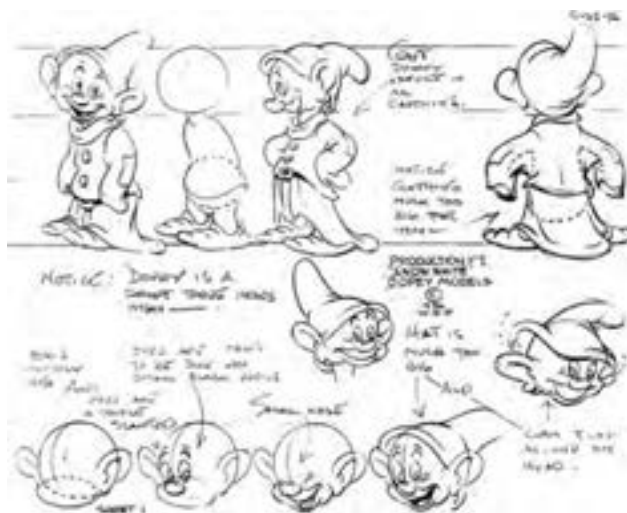
مقدمه

هنرجویان در این فصل، برای درک بهتر روند دگرگونی هنرها از آغاز تاکنون با تاریخچه مختصری از عکاسی، گرافیک، چاپ، هنر ایران و جهان و برخی از جنبش‌ها و مکاتب هنری در دنیای معاصر آشنا می‌شوند. همچنین برخی از نمونه‌های نوآوری و ابتکارات در هنر معاصر در رشته فتو-گرافیک را مشاهده می‌کنند. نگاه به گذشته هنرها و تاریخ روند دگرگونی دوره‌ها و سبک‌ها، همواره در درک عمیق‌تر تاریخ هنر، تأثیرگذار است. از این‌رو مطالعه تاریخ مختصری درباره گرافیک و عکاسی آگاهی‌های بیشتری درباره روند پیدایش و دگرگونی این هنرها به ما می‌دهد. مطالعه تاریخ شکل‌گیری هنرها و آشنایی با زمینه‌ها و اشخاص مؤثر در پیدایش جنبش‌ها و سبک‌های هنری به فهم بیشتر ما در روند حرکت و تحول هنر در بستر تاریخ یاری کرده و زمینه‌ساز رشد و دگرگونی‌های بعدی هنرها با توجه به دانش، ابزار و فناوری روز خواهد شد.

تاریخ هنر گرافیک

با این مقدمه، هنر گرافیک را می‌توان به دو مفهوم قدیم و جدید تعریف و مشخص کرد. مفهوم جدید هنر گرافیک افزون بر زمینه‌های کتاب‌آرایی، تبلیغات تجاری، اعلانات دیداری (پوستر و...) و مطبوعاتی، نشان‌ها، پیکتوگرام‌ها و ... در هنر سینما، تلویزیون، انیمیشن، معماری، گرافیک محیطی و دیجیتال نیز کاربرد دارد. به‌طوری‌که هنر گرافیک افزون بر خط و رنگ و سطح، از عناصر بصری دیگری همچون حجم، نور و حرکت استفاده می‌کند تا رسانه‌ای مؤثر برای انتقال مفاهیم دیداری (بصری) باشد.

در قرن‌های گذشته، پیش از آنکه چاپ و چاپگری پدیدار شود، هنر گرافیک از یکسو با نقاشی و از سوی دیگر با خوشنویسی مرزهای مشترکی داشت و به‌طور عمده در هنر کتاب‌آرایی متجلی می‌شد. اما با پیدایش و رواج چاپ، هنر گرافیک بی‌آنکه پیوندهای خود را با نقش و خط از دست بدهد، مفهوم تازه‌ای کسب کرد. بدین معنا که بُعد جدیدی به آن افزوده شد که همان چاپ و تکثیر بود. از آن پس فنون گراورسازی و چاپ در تولید آثار گرافیکی آنقدر اهمیت داشت که می‌توان هنر گرافیک را «هنر چاپی» نیز نامید.

شکل ۱-۳- انیمیشن

شکل ۲-۳- گرافیک محیطی یا دیجیتال

شهرها و مانند آن کاربرد وسیعی دارد، به طوری که امروزه بخش مهمی از محیط و دنیای پیرامون ما دارای الگوهای زیبایی از طراحی گرافیک هستند. تحول طراحی گرافیک را می توان به سه دوره مهم تقسیم کرد.

۱ آثار گرافیکی پیش از اختراع چاپ تا اختراع ماشین چاپ

۲ آثار گرافیکی پس از اختراع ماشین چاپ تا انقلاب صنعتی در اروپا

۳ آثار گرافیکی پس از انقلاب صنعتی تا دوران معاصر

عنوان گرافیک از واژه یونانی «GRAPHEIN» گرفته شده که به معنای حکاکی، نگاشتن، طراحی و رسامی است. در بیشتر موارد «هنر گرافیک» براساس یک سفارش کاری شکل می گیرد. گاه فعالیت طراحان گرافیک با سفارشی از حوزه های شغلی صنعت، فرهنگ و هنر یا موضوعات اجتماعی شروع می شود و با دانش و قدرت خلاقانه طراح گرافیک به انجام می رسد. طراحی گرافیک در نشریات، آگهی های تبلیغاتی و تجاری، نشانه های راهنمای تصویری، گرافیک محیطی، سینما و تلویزیون، انیمیشن، و حتی در معماری و آرایش

۱- دوره نخست

شاید بتوان گفت خطوط تصویری هیروگلیف و یافته هایی شبیه آن در تمدن های باستانی؛ از اولین دستاوردهای گرافیک بشر بوده است.

شکل ۳-۵

شکل ۳-۴

شکل ۳-۳

نمونه هایی از خطوط تصویری هیروگلیف

بسیاری از دست‌ساخته‌های بشری ویژگی‌هایی از نظر نقوش و تزئینات دارند که می‌توان آنها را در میان آثار گرافیک به شمار آورد. در نتیجه، تزئینات معماری، نقوش روی سفالینه‌ها، طراحی پرچم و درفش‌ها، گچ‌بری‌ها و... نیز به دلیل کاربرد نقوش ساده و الهام گرفته شده از طبیعت که پیامی را منتقل می‌کنند ویژگی گرافیکی دارند. همین حضور طراحی گرافیک در کتاب‌ها و لوحه‌ها و به‌ویژه در هنر کتاب‌آرایی پدیدار شده است. به‌طوری‌که می‌توان آنها را از اولین نمونه‌های تصویرگری و صفحه‌آرایی به شمار آورد.

بسیاری از کتاب‌های مذهبی، علمی، ادبی، فنی و مانند آنها در طول زمان و در یک کار گروهی با ذوق و هنر توسط تصویرسازان، تذهیب‌کاران، صفحه‌آرایان، نقاشان، صحافان و جلدسازان با زیبایی منحصر به فردی تولید و عرضه می‌شدند. شایسته‌ترین نمونه‌های این گونه کارگاه‌های کتاب‌آرایی، کتاب‌های ادبی مانند شاهنامه، کلیله و دمنه، دیوان حافظ و کتاب‌های علمی مانند خواص‌الادویه و... است که با مینیاتورهای ایرانی به تصویر کشیده شده‌اند.

۲- آثار گرافیکی پس از اختراع ماشین چاپ تا انقلاب صنعتی

اختراع ماشین چاپ در میانه قرن پانزدهم میلادی کاربردهای گسترده‌ای به گرافیک بخشید.

ماشین چاپ سبب شد تا نسخه‌های دستی کتاب‌های دست‌نویس که با زحمت بسیار و در زمانی نسبتاً طولانی و در تعداد کم و برای افراد ویژه و طبقه‌ای خاص در جامعه تهیه می‌شد؛ تبدیل به کتاب‌های چاپی با تعداد بیشتر، زمان و هزینه کمتر در اختیار انبوهی از مخاطبان قرار گیرد. از این زمان به بعد، جهان شاهد گسترش سوادآموزی و تدوین کتاب‌ها با تصاویر چاپی در نسخه‌های زیادتری شد.

۳- آثار گرافیکی پس از انقلاب صنعتی تا دوران معاصر

پس از انقلاب صنعتی، گرافیک نوین شکل گرفت. با پیشرفت فن چاپ، کاغذسازی، به‌کارگیری نقوش تزئینی و تصاویر جدید و ابتکاری به همراه متن نوشتاری، فصلی نو در هنر گرافیک پدید آمد. رقابت تنگاتنگ برای فروش بیشتر محصولات، کالاها و خدمات، سبب شکل‌گیری زمینه‌های جدیدی با عنوان: «گرافیک تبلیغاتی» شد. در همین راستا سایر فعالیت‌های گرافیکی مانند: طراحی حروف، پوستر، بسته‌بندی، طراحی اوراق اداری، کتاب‌آرایی و مانند آن، شکل تازه و صحیح خود را یافتند.

با گسترش تکنولوژی رایانه، در آغاز قرن بیستم هنر

شکل ۶-۳- قدیمی‌ترین پرچم شناخته شده ایران از جنس برنز

شکل ۷-۳- پرچم جمهوری اسلامی ایران

گرافیک با چالش‌های جدیدی روبه‌رو شد. از سویی کارکردهای گسترده‌تری یافت و از سوی دیگر در مدت کوتاهی با رشد روزافزون، روش‌ها و راهبردهای پیشین را منسوخ نمود و مسیری نو در ارائه خدمات گرافیکی به هنرمندان و طراحان گرافیک و جامعه مخاطب معرفی کرد. رایانه امکانات بسیاری برای طراحی انواع حروف و فونت (قلم) در اختیار طراحان گرافیک گذاشت و نیازهای این بخش را به‌طور چشمگیری برآورده ساخت.

شکل ۸-۳- هنر دیجیتال

شکل ۹-۳- پوستر فیلم

شکل ۱۰-۳- تصویری از چگونگی طراحی با اتاق تاریکی که توسط حسن‌ابن هیثم دانشمند ایرانی، ابداع شد.

متفکران قدیم یونان دریافته بودند که اگر در یک اتاق تاریک، روزنه‌ای بر روی یکی از دیوارها ایجاد کنند، تصویر دنیای بیرون بر روی دیوار مقابل روزنه نقش می‌بندد. در قرن شانزدهم با نصب عدسی در مقابل این روزنه، تصاویر دقیق‌تری به دست آمد. بعدها ساختن جعبه‌های مجهز به عدسی رواج یافت و به صورت یکی از ابزارهای نقاشی درآمد و هر جا که به پرسپکتیو دقیق نیاز بود از آن استفاده می‌شد. در قرن نوزدهم و در سال ۱۸۲۶ میلادی همین وسیله ساده، توسط شخصی فرانسوی به نام ژوزف نیسفور نی‌پس، مورد استفاده قرار گرفت و نخستین عکس تاریخ خلق شد.

شکل ۱۲-۳- تصویری از نخستین داگروتیپ‌ها توسط لویی وایگر

شکل ۱۱-۳- تصویری سی‌وسه پل اصفهان، از نخستین عکس‌ها در ایران

شکل ۱۳-۳- تصویری نخستین عکس دنیا که توسط ژوزف نیسفور نی‌پس گرفته شده

شکل ۱۴-۳

عکاسی با فاصله اندکی در سال ۱۸۴۲ میلادی از طریق دربار قاجار به ایران وارد شد. پس از چند سال با پشتیبانی دربار قاجار، گسترش یافت و زمینه پدید آمدن آثار خلاقانه از نخستین عکاسان ایرانی فراهم شد. تاریخ عکاسی در ایران یکی از دوره‌های درخشان تاریخی در هنر ایران و جهان به شمار می‌رود. موضوعات مورد توجه عکاسان در آن زمان، طبیعت، چهره افراد، ساختمان‌ها (نمادهای معماری)، مراسم رسمی، مردم کوچه و بازار و ... بود. پس از چند سال عکاسی به میان مردم عادی راه یافت و با گشایش عکاس‌خانه‌ها در شهرهای ایران؛ گسترش پیدا کرد، به گونه‌ای که امروز بخش جدایی‌ناپذیری از زندگی روزمره مردم شده است.

شکل ۱۶-۳

شکل ۱۵-۳- تصویر کارگاه عکاسی تالبوت در انگلستان

شکل ۱۷-۳- میدانی در لندن، عکاس تالبوت

اکتشافات و اختراعات پی‌درپی سبب تکامل عکاسی، مواد حساس به نور و ابزارهای آن شده به طوری که امروزه تنوع دوربین‌ها، ابزار و تجهیزات عکاسی باورنکردنی است.

مختصری درباره تاریخ هنر ایران و جهان

با سپری شدن زندگی انسان در دوره‌های دیرینه سنگی، امتداد آن آفرینش آثار هنری شود، این آثار ابتدایی پارینه‌سنگی و نوسنگی که هزاران سال طول کشید به‌عنوان هنر بدوی در اقوام و سرزمین‌های گوناگون تا انسان وارد دوره‌های جدیدی از ساخت ابزار و در شناخته و طبقه‌بندی شده است.

هنر آفریقایی

اصطلاحی است که فقط به آفریقایی سیاه به‌ویژه آثار مجسمه‌سازی و کنده‌کاری ساکنان حوزه وسیع اطراف رودهای نیجر و کنگو گفته می‌شود، بنابراین هنر مصر را شامل نمی‌شود. هنر آفریقایی در دو نوع درباری و انتزاعی و مفهومی تقسیم می‌شود که نوع انتزاعی و مفهومی آن بر کار هنرمندان قرن بیستم مانند: پیکاسو تأثیر بسیاری گذاشت.

شکل ۱۹-۲

شکل ۱۸-۳

نمونه‌هایی از هنر آفریقایی

هنر بومیان استرالیا

هنر بومیان استرالیا بیشتر شامل نقاشی و کنده‌کاری بر صخره‌ها و روی زیورآلات و اشیای آیینی و همچنین نقاشی روی پوست درختان بوده و اغلب انتزاعی و در برخی موارد طبیعت‌گرایانه‌اند.

شکل ۲۰-۳- نمونه‌ای از هنر آفریقایی

با جست‌وجو در اینترنت یا کتاب‌های تاریخ هنر از هنر بومیان استرالیا چند نمونه جمع‌آوری کنید.

هنر سرخپوستان آمریکای شمالی

آثار هنری سرخپوستان آمریکای شمالی از نظر فرم، بسیار به هنر آفریقا و بومیان استرالیا شباهت دارد و شامل ماسک‌ها، تندیس‌های آیینی، سفال و منسوجات است.

شکل ۳-۲۴

شکل ۳-۲۱

شکل ۳-۲۲

شکل ۳-۲۳

نمونه‌هایی از هنر سرخپوستان آمریکای شمالی

مردمان قطب که به آنها اسکیمو نیز گفته می‌شود در ساخت آثار هنری مانند پیکره‌های جانوری، صورتک‌ها، لوازم زندگی و آثاری از جنس استخوان، عاج و چوب مهارت دارند.

شکل ۲۵-۳

شکل ۲۶-۳

نمونه‌هایی از هنر اسکیمو

با شروع زندگی شهرنشینی در تاریخ باستان از تمدن‌های مهمی نام برده شده است که برخی از آنها عبارت‌اند از:

هنر و تمدن میان رودان (بین‌النهرین)

در حدود ۶ هزار سال پیش از میلاد، در دشت‌های حاصلخیز جنوب میان‌رودان (بین‌النهرین) (بین دو رودخانه دجله و فرات) مردم کشاورزی که از مناطق شرقی (ایران) آمده بودند ساکن شدند و روستانشینی در این منطقه به سرعت رشد کرد. برخی از این روستاها به دلیل بهبود سیستم کانال‌های آبیاری، توسعه تجارت و افزایش جمعیت وارد عصر شهرنشینی شده و کم‌کم دولت‌شهرهایی را تشکیل دادند. این دولت‌شهرها پس از به‌دست آوردن عامل وحدت (مذهب)، یکی از تمدن‌های بزرگ جهان باستان را به‌وجود آوردند و سهم مهمی در ابداع خط و کتابت، ادبیات، قوانین اجتماعی، ریاضی، پزشکی، ستاره‌شناسی، معماری، پیکره‌سازی و ... داشتند که دربردارنده هنر سومر، اکد، سومر نو (اور)، آشور و بابل است.

آثار	زمان (پیش از میلاد)	جنوب	شمال	دوره یا سلسله
	۷۰۰-۵۳۹	×		بابل جدید
	۹۱۲-۶۱۲		×	آشور جدید
	۹۱۲-۷۲۰		×	آشور میانی
	۷۲۰-۶۰۰		×	آشور قدیم
	۷۲۰-۶۰۰	×		ایسین ۲ و سلسله های دیگر
	۶۰۰-۵۶۰	×		کاسی
	۶۰۰-۵۶۰	×		بابل قدیم
	۵۶۰-۵۰۴	×		ایسین - لارسا
	۲۰۴-۲۱۱	×		سومرنو (اور سوم)
	۲۲۰۰-۲۳۳۴	×	×	اکد
	۲۴۰۰-۲۹۰۰	×		سومر (سلسله های قدیم)
	۲۷۰۰-۲۵۰۰	×		پیش از سومر: عبید، اوروک، جمدت نصر

شکل ۲۷-۳. جدول گاهنگاری دوره ها و سلسله های میان رودان (بین النهرین)

۱ چه عواملی سبب شکل‌گیری شهرنشینی در میان‌رودان شد؟

۲ مهم‌ترین تمدن‌های میان‌رودان را نام ببرید.

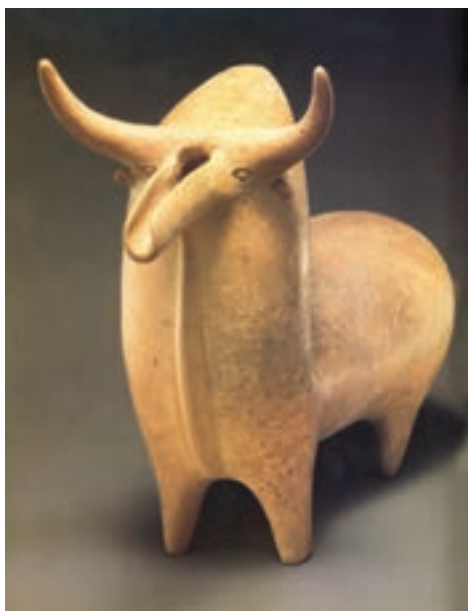
از دیگر تمدن‌های مهم باستان که سبب شکل‌گیری هنرهای سرزمین‌های گوناگون شده می‌توان هنر و تمدن‌های زیر را نام برد:

هنر و تمدن ایران پیش از اسلام

هنر ایران پیش از اسلام، آثار متنوعی را در برمی‌گیرد که از دوران‌های پیشاتاریخی تا دوره اسلامی را شامل می‌شود و در هر دوره یا حکومتی براساس آثار کشف شده از آن هنر، تمدن ایران‌شناسایی شده است که شامل هنر ایلامی، مادی، هخامنشی، سلوکی، اشکانی و ساسانی است. طیف وسیعی از نقوش دیوارهای غارهای لرستان تا مجسمه‌ها، کاخ‌ها، ستون‌ها، سرستون‌ها و زیورآلات، پارچه، قالی و مانند آن در هنر ایرانی شناخته شده است.

شکل ۲۸-۳- لگام و دهنه اسب، لرستان، هزاره اول پ.م

شکل ۳۰-۳- گاو کوهاندار سفالین- تپه مارلیک، گیلان، هزاره اول پ.م

شکل ۲۹-۳- جام طلایی، مارلیک گیلان، هزاره اول پ.م

شکل ۳-۳۲- نقش برجسته های هخامنشی بر دیوارهای کاخ تخت جمشید

شکل ۳-۳۱- تصویر بازسازی شده از آرامگاه کوروش هخامنشی در پاسارگاد

با راهنمایی هنرآموز خود در دو یا سه صفحه برخی از ویژگی های هنری یکی از دوره های تاریخی ایران را بنویسید.

فعالیت
کلاسی

شکل ۳-۳۴- لوح زرین برجسته شکارگاه، نمونه ای از هنر فلزکاری دوران ساسانی

شکل ۳-۳۳- قالی پازیریک، نمونه ای از هنر قالیبافی دوران ساسانی

شکل ۳-۳۵- هنر سفالگری - تپه سیلک کاشان - هزاره اول پ.م

شکل ۳-۳۷- جزئیات نقش‌های میان قالی پازیریک

شکل ۳-۳۶- نمونه‌ای از هنر پارچه‌بافی دوران ساسانی

شکل ۳-۳۸- تصویر سرباز هخامنشی بر روی آجر لعابدار، نمونه‌ای از هنر دوران هخامنشی

هنر و تمدن مصر

هنر مصریان باستان بیشتر شامل تندیس، مجسمه، تابوت فراعنه، کاخ‌ها و اهرام ثلاثه در معماری، نقاشی و نقش برجسته کاری و مانند آن بوده است.

■ با راهنمایی هنرآموز خود

- ۱ مهم‌ترین ویژگی‌های نقاشی‌های هنر مصر باستان را جست‌وجو و درباره آن در کلاس گفت‌وگو کنید.
- ۲ مهم‌ترین تابوت منقوش دوره مصر باستان را جست‌وجو کنید و آن را در کلاس توضیح دهید.

شکل ۳-۴۰ - کاتب - هنر مصر - دوره پادشاهی قدیم

شکل ۳-۳۹ - ماسک زرین تابوت توت‌عنخ‌آمون

شکل ۳-۴۱ - غازهای مدّم - نقاشی دیواری

هنر و تمدن یونان

عناصر اصلی بینش یونانیان باستان انسان، طبیعت و عقل بوده و در هنر یونان مظاهر آن دیده می‌شود. یونانیان نخستین هنر بزرگ طبیعت‌گرا را در تاریخ عرضه کرده‌اند و به همین دلیل هنرمندان نوگرا در قرن بیستم از میراث هنر یونان بهره‌مند شده‌اند. مجسمه‌سازی، معماری، ستون و سرستون‌سازی، نقش برجسته‌سازی و نقاشی روی سفال از مهم‌ترین میراث هنری یونان باستان است.

شکل ۳-۴۳- نقاشی روی سفال - حدود پانصد سال قبل از میلاد

شکل ۳-۴۲- معبد پارتنون - آتن

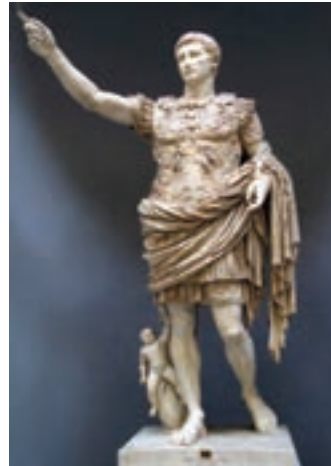
شکل ۳-۴۴- سردیس مفرغی - موزه ملی آتن

هنر و تمدن روم باستان

پایه هنر روم باستان بر هنر یونانی استوار بود ولی از نظر محتوایی با آن تفاوت داشت. از مهم ترین فعالیت های هنری روم باستان پیکره سازی، ساخت سردیس (سر مجسمه) نقش برجسته و معماری است و از ویژگی های آشکار آن واقع نمایی و طبیعت گرایی است.

شکل ۳-۴۶ طاق نصرت کونستانتین - شهر رم

شکل ۳-۴۵ مجسمه امپراطور

هنر و تمدن هند

هنر و تمدن هند بر پایه اصول سنتی و اعتقادات این سرزمین شکل گرفته است. از میراث به جای مانده از تمدن دره سند تا هنر کتاب آرایبی دوران اسلامی در هند، شاهد نمونه های هنر معماری، نقاشی، مجسمه سازی، کتاب آرایبی، نقش برجسته و مانند آن هستیم.

شکل ۳-۴۸ نقاشی

شکل ۳-۴۷ نیم تنه مرد روحانی - سنگ صابون

از هنر کتاب‌آرایی دوران اسلامی در هند، چند نمونه را در کلاس معرفی کنید.

هنر و تمدن چین

هنر چینی از کهن‌ترین هنرهای جهان است و هنرهای معماری، نقاشی، مجسمه‌سازی در چین؛ ویژگی‌های فرهنگ تمدن چین را نمایان می‌سازند. ساخت ابریشم، کاغذ، ظروف چینی و هنر باسمة کاری با لوحه‌های چوبین از نمونه‌های آشکار هنر این سرزمین است.

شکل ۵۰-۳- نقاشی خیالی - دوره هان

شکل ۴۹-۳- دیوار چین - کوه‌های شمال چین

درباره هنر نقاشی چین پژوهش کرده و درباره آن در کلاس گفت‌وگو کنید.

هنر و تمدن ژاپن

هنر ژاپن تقریباً از هنر چینی تأثیر گرفته است. آیین بودایی عاملی نیرومند در مذهب و هنر ژاپنی بوده است. در واقع ژاپنی‌ها از هنر چین الهام گرفتند ولی بر آن عناصری را افزوده و هنر ویژه خود را از معماری تا نقاشی آفریدند.

شکل ۵۲-۳- مجسمه بودا

شکل ۵۱-۳- چینی‌های چندرنگ با نقوش گیاهی

شکل ۵۴-۳- هنر مدرن چین

شکل ۵۳-۳- نقاشی کوه‌های فوجی - هوکوسای

هنر و تمدن سرزمین‌های اسلامی

اسلامی به شمار می‌آید زیرا وسیله‌ای برای تجسم کلام وحی است و به هنرهای دیگر صورت و معنای زیبا می‌بخشد. نقوش اسلیمی یا هندسی نیز همین کاربرد را در انواع جلوه‌های هنر اسلامی از معماری تا کتاب‌آرایی، قالی، کاشی، سفال و پارچه داشته است.

هنر اسلامی مبتنی بر دین اسلام، محصول تمدنی است که طی چندین قرن در قلمرو وسیع اسلام - از هند تا اسپانیا - شکوفا بوده و سنت‌های هنری پایداری نیز به بار آورد. هنر اسلامی دارای ماهیت دینی و معنوی است که آشکارترین جلوه آن، معماری مساجد و قالب ویژه آن هنر انتزاعی است. خوش‌نویسی والاترین هنر

با راهنمایی هنرآموز خود چند نمونه از تلفیق و ترکیب خوش نویسی و تذهیب (نقوش هندسی و اسلیمی) را جست و جو کرده و در کلاس درباره آن گفت و گو کنید.

شکل ۳-۵۷- بشقاب با نقش پرنده-
سوریه یا مصر، موزه آرمیتاژ

شکل ۳-۵۶- بشقاب سفالین دوران
عثمانی با تزیین گل و گیاه، ترکیه

شکل ۳-۵۵- نمونه ای از کاسه سفالین
تزیین شده با خط کوفی، نیشابور

شکل ۳-۶۰- تصویری از هنرنگارگری مکتب
اصفهان

شکل ۳-۵۸- قندیل (چراغ سقفی) - سده ۸ هجری - دوره مملوک -
موزه مترو پولیتن نیویورک

شکل ۳-۵۹- قرآن به خط کوفی تحریری - سده سوم هجری - موزه
ملی ایران

آثار هنر دوران آغازین مسیحیت، بیشتر شامل نقاشی کتاب مقدس بوده است.

شکل ۳-۶۲- کلیسای سن ویتالیه - ایتالیا

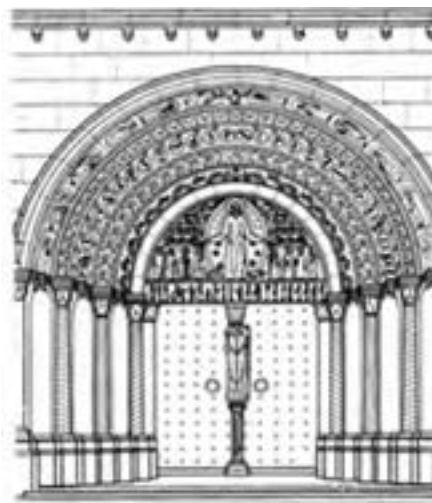

شکل ۳-۶۱- نقاشی موزائیک یونان

شکل ۳-۶۳- نقاشی دیواری - مقبره دخمه‌ای - ایتالیا

هنر بیزانس، هنری مذهبی، رمزگرا و رسمی است که با اقدامات ژوستینیان امپراتور روم شرقی شکل گرفت.

شکل ۳-۶۵- سردر ورودی کلیساهای رمانسک

شکل ۳-۶۴- نقاشی دیواری - اثر جُتو

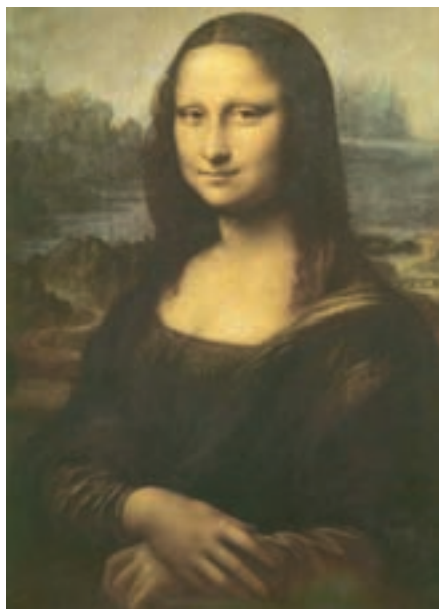
شکل ۳-۶۶- طاق‌های رومی‌وار - کلیسای سن‌ژیل

قرون وسطی را بی‌ارزش می‌دانستند و بر این باور بودند که با احیای فرهنگ و هنر یونان و روم می‌توانند فرهنگ و هنر خود را پیشرفت دهند. از مهم‌ترین هنرمندان این دوره می‌توان جیوتو، داوینچی، میکل‌آنژ، رافائل و دورر را نام برد.

رنسانس به معنی تجدید حیات و توانایی است اما به جنبش فکری‌ای گفته می‌شود که در سده چهاردهم در ایتالیا شروع و تا سده شانزدهم میلادی به اوج خود رسید. اگرچه ایتالیا خاستگاه رنسانس بوده، اما دیگر کشورهای اروپایی نیز در گسترش آن سهم داشتند. متفکران رنسانس، دستاوردهای هنری، علمی و ادبی

شکل ۳-۶۸- مریم گراندوک، اثر رافائل، رنگ و روغن روی چوب، حدود سال ۱۵۰۵ میلادی، کاخ پیتی، فلورانس

شکل ۳-۶۷- مونالیزا، اثر لئوناردو داوینچی، رنگ و روغن، حدود سال ۱۵۰۵ - ۱۵۰۳ میلادی، موزه لوور، فرانسه

شکل ۳-۷۰- بخشی از تندیس داوود، اثر میکل آنژ، حدود سال ۱۵۰۴-۱۵۰۱ میلادی، فلورانس

شکل ۳-۶۹- چهار سوار، اثر آلبرشت دورر، چاپ باسکه‌ای، ۸ - ۱۴۹۷ میلادی، آلمان

هنر اروپا بعد از رنسانس تا قرن بیستم

شکل ۷۱-۳ خوشه چینان اثر ژان فرانسوا میله، ۱۸۵۷ میلادی،
رنگ و روغن روی بوم، موزه اوریسی، پاریس

بعد از رنسانس، اروپا شاهد تحولات پرشتابی در سرزمین‌های متفاوت بود، سبک‌های هنری با توجه به شرایط سرزمینی شکل می‌گرفتند و رواج می‌یافتند. مهم‌ترین سرزمین‌های اروپایی که سبک‌های هنری مهم آن دوران در آنها شکل گرفت، عبارت بودند از ایتالیا، اسپانیا، فرانسه، انگلستان، هلند و آلمان. برخی از این سبک‌های هنری عبارت بودند از باروک، روکوکو، رمانتیسیسم، رئالیسم، امپرسیونیسم و سمبولیسم.

شکل ۷۳-۳ تصویر ندیمه‌ها اثر ولاسکوئز، رنگ و روغن، سال ۱۶۵۶ میلادی، مادرید

شکل ۷۲-۳ داوود در حال پرتاب سنگ به سمت جالوت، اثر برنینی، سنگ مرمر، سال ۱۶۲۳ میلادی، رُم (مقایسه کنید با داوود میکلا آنژی)

شکل ۳-۷۴- اتاق نقاش در آرل، اثر ونسان ون گوگ، سال ۱۸۸۹ میلادی، رنگ روغن روی بوم، موزه اورسی، پاریس
 شکل ۳-۷۵- سنگ شکنان اثر گوستاو کوربه، نگارخانه دولتی، درسدن
 (این تابلو در جنگ دوم جهانی ناپدید شد)

شکل ۳-۷۶- بخشی از درخت زندگی، سمبولیسم، اثر کلمیت

مکتب‌ها و جنبش‌های هنری مهم قرن بیستم تا کنون (دوران معاصر)

و گسترش رسانه‌های جدید همچون عکاسی و اینترنت و هنرهای ترکیبی را در پی داشته است. در قرن نوزدهم، شماری از هنرمندان جوان، آزادانه مسیرهای فردی یا گروهی تازه‌ای را پیش گرفته و از حدود هر مکتب و شیوه‌ای بیرون قرار گرفتند که از آنان به عنوان هنرمندان بدون مکتب نیز یاد می‌شود. هنرمندانی همچون: فرانسیسکو گویا، اونوره دومیه و ژان فرانسوا میله (میه) هر سه هنرمند، در شکل‌گیری هنرهای چاپی به ویژه گراورسازی نقش بسزایی داشتند که فصل مشترک هنر نقاشی و گرافیک است. یکی از دلایل شکل‌گیری جنبش‌ها و مکاتب هنری قرن بیستم در زمان کوتاه و با سرعت تغییرپذیری، سرعت زندگی بشر در دوران معاصر است به طوری که پس از گذشت یک یا دو دهه شاهد تغییر مکاتب یا سبک‌ها و شیوه‌های هنری هستیم. مهم‌ترین جنبش‌های هنری دوران معاصر عبارت‌اند از:

جهان هنر در سده بیستم با خلاقیت و نوآوری همراه شد. توسعه علم و تکنولوژی در غرب، چهره زندگی فرهنگی و اجتماعی دنیا را تغییر داد. این تغییرات بر هنر نیز تأثیر گذاشت و انواع جنبش‌ها و شیوه‌های بیان هنری در زمینه‌های مختلف شکل گرفت. جنگ جهانی اول و دوم و نتایج آن سبب شد تا مرکز هنری دنیا از اروپا به آمریکا منتقل شود. علم و تکنولوژی در سده بیستم مشکلات جدیدی مانند نابودی محیط زیست، بیماری‌های جدید، تبعیض نژادی و ... به همراه داشت و سبب مخالفت برخی از هنرمندانی شد که اندیشه آنها در شکل‌گیری جهان بعد از مدرنیسم بسیار تأثیرگذار بود. از ویژگی‌های این اندیشه، تنوع و شکل‌گیری مراکز جدید هنری، استفاده از ابزار و روش‌های نو برای بیان هنر، استفاده از مواد و مصالح جدید به جای بوم و رنگ است. همچنین گرایش هنرمندان به مسائل اجتماعی روز، تکامل و تکنولوژی

اکسپرسیونیسم و فوویسم

شکل ۷۸-۳- نیاز اثر کله ویتس، اکسپرسیونیسم سال‌های ۱۹۰۱-۱۸۹۳ میلادی، لیتوگرافی

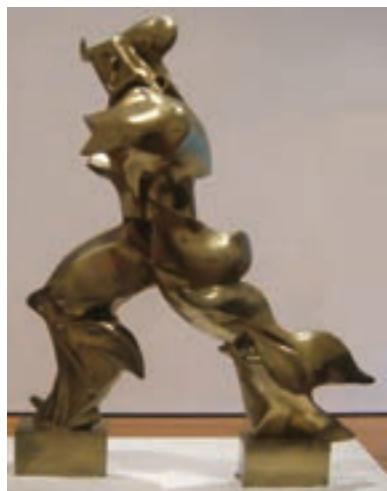

شکل ۷۷-۳- میز غذاخوری اثر هانری ماتیس، نودیسیم ۱۹۰۸ میلادی، موزه ارمیتاژ، سن پترزبورگ

کوبیسم و فوتوریسم

شکل ۸۰-۳- گوئر نیکا اثر پیکاسو، کوبیسم ۱۹۳۷

شکل ۷۹-۳- صور یگانه از استمرار در فضا، اثر امبرتو بوتچونی، فوتوریسم ۱۹۱۳ میلادی

دادائیسم و سورئالیسم

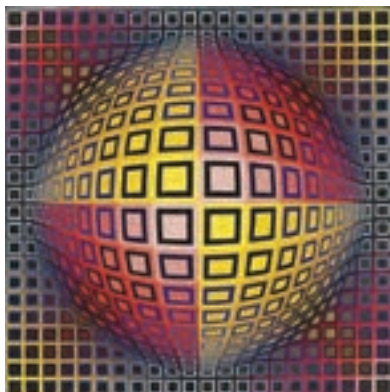

شکل ۸۲-۳- اثر سالوادور دالی سورئالیسم ۱۹۲۹، رنگ و روغن روی بوم

شکل ۸۱-۳- دوچرخه فلزی سوار شده روی پایه چوبی رنگ آمیزی شده اثر مارسل دوشان، دادائیسم، ۱۹۱۳ میلادی، موزه هنر مدرن، نیویورک

آبستره و انتزاعی

آغاز قرن بیستم را سال‌های پیدایش هنر انتزاعی (آبستره) می‌دانند. در هنر انتزاعی، تجسم کلی و ذهنی از طبیعت وجود دارد که با تجربه‌های بصری و تجسمی پدید می‌آید. در واقع در این نوع از هنر، هنرمند هیچگاه تقلید کاملی از جهان مادی ندارد.

شکل ۸۳-۳. هنر انتزاعی، خطای دید اثر ویکتور وازارلی

شکل ۸۵-۳. اطراف ماهی، اثر پُل کله، هنر انتزاعی رنگ و روغن روی بوم، ۱۹۲۶ میلادی

شکل ۸۴-۳. منحنی مسلط، اثر واسیلی کاندینسکی، هنر انتزاعی

اکسپرسیونیسم انتزاعی

شکل ۸۶-۳. اکسپرسیونیسم انتزاعی رنگ و روغن و رنگ لعابی روی بوم بدون آستر، جکسون پولاک، ۱۹۵۰ میلادی، موزه هنر مدرن، نیویورک

هنر پست مدرن (بعد از مدرنیسم)

شکل ۳-۸۸- شهر کوبری، اثر پرویز کلانتری - نقاشی با مواد ترکیبی

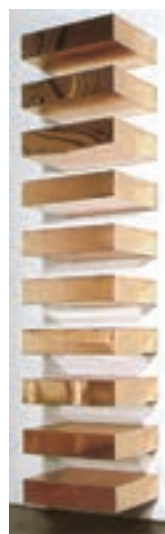
شکل ۳-۸۷- هنر پست مدرن در معماری

هنر مینیمال و هنر مفهومی

اساس هنر مینیمال، خلاصه‌گرایی در فرم و تأکید بر محتوا در نقاشی و تندیس‌سازی است و از قوانین فیزیک، ریاضی، طراحی صنعتی، استعاره و نشانه در خلق آثار استفاده می‌شود.

شکل ۳-۹۰- یک و سه صندلی اثر جوزف کازوت، هنر مفهومی، ۱۹۶۵

شکل ۳-۸۹- بدون عنوان، اثر دانالد جاد (Judd)، ۱۹۶۵، فلز، هنر مینیمال گالری لئو کاستلی، نیویورک، آمریکا

شکل‌های جدید هنر

نمایش گونه و ژست‌های اجتماعی رخداد هنری تلقی می‌شود. هنر جدید در شکل‌های هنر چیدمان، هنر ویدئو، هنر عکس و هنر محیطی ظاهر شده است.

از سوی دیگر محیط، چیدمان و اجرای نمایشی و تمام جاذبه‌های هنری مستتر در این سه عنصر توجه هنرمندان را به خود جلب کرد. امروزه فعالیت‌های

شکل ۳-۹۲

شکل ۳-۹۱

اثر هنری با استفاده از چیدمان ابزارها و وسایل

نوآوری و اختراعات در رشته فتو-گرافیک

نوآوری و اختراعات در گرافیک (روند دگرگونی و تحولات صنعت چاپ و انقلاب دیجیتال)

گرافیک پیوستگی عمیقی با چاپ دارد تا جایی که بعضی چاپ و تکثیرپذیری را وجه تمایز گرافیک از شاخه‌های دیگر هنر تجسمی می‌دانند. از آنجایی که «چاپ» در طول تاریخ تغییرات اساسی داشته است، هنر گرافیک نیز از این تغییرات بی‌تأثیر نمانده، طراحان گرافیک نیز متناسب با آن از روش‌های اجرایی جدیدی استفاده نموده‌اند.

تعریف چاپ

واسطه چاپ با توجه به انواع چاپ، نام‌های متفاوتی به خود می‌گیرد مانند شابلون، زینک، کلیشه، باسمه، قالب و... واسطه چاپ وظیفه نگهداری رنگ را به عهده دارد و برای چاپ هر نسخه، یک‌بار به مرکب آغشته شده و تصاویر را بر سطح چاپ‌شونده (کاغذ، پارچه، فلز، شیشه، پلاستیک و...) منتقل می‌کند.

واژه چاپ (کاو) یا (چاو) به معنای پول کاغذی از تمدن چین گرفته شده است. اما به طور کلی فرایند چاپ عبارت است از عمل تکثیر نقوش، تصاویر، نوشته و رنگ‌ها در تعداد مشخص و محدود، توسط صفحه‌ای به نام واسطه چاپی بر زمینه‌ای از پیش تعیین شده. باید توجه داشت که در تمام فرایند چاپ، واسطه چاپی نقش اصلی را به عهده دارد.

تعریف چاپ دستی

چاپ دستی به تکثیر تعداد محدود آثاری گفته می‌شود که تمام مراحل کار آن مانند: آماده‌سازی واسطه چاپ، رنگ‌گذاری و عملیات چاپ و پس از آن، توسط دست انجام می‌شود. اثر چاپ دستی، مانند یک اثر نقاشی می‌تواند خود، محصول نهایی باشد.

تاریخچه چاپ

شکل ۹۳-۳ اثر دست بر روی دیوار - دوره پیش از تاریخ

دوران غارنشینی: در آثار بر جای مانده از دوران غارنشینی، دو گونه تصویر چاپ‌مانند به دست آمده است که در یکی از آنها اثر دست به صورت مثبت و در دیگری به صورت منفی بر دیواره غار نقش بسته است. در اولی آغشته کردن دست به ماده رنگین و انتقال آن به سطح دیوار و در دومی با قرار دادن دست بر جای دیواره و پاشیدن رنگ به اطراف آن نقش دست بر جای مانده است.

شکل ۹۵-۳ مهر استوانه‌ای

شکل ۹۴-۳ نقش مهر استوانه‌ای

تمدن‌های آغازین: مهرها قدیمی‌ترین نشانه‌های چاپ به معنای امروزی خود هستند. نخستین مهرها مربوط به شش هزار سال پیش از میلاد است که در عراق، سوریه و ترکیه یافت شده‌اند. نقوش مهرها در انواع تخت و یا استوانه‌ای ابتدا روی سنگ حکاکی می‌شد سپس بر صفحه گلی مرطوب و یا موم مذاب منتقل می‌شد. از مهرها به عنوان نشان هویت، امضای فرمان و یا تزئین استفاده می‌شد.

پیدایش چاپ در سرزمین‌های شرقی

نخستین نمونه‌های چاپ در سرزمین‌های شرقی: چاپ روی پارچه به وسیله قالب‌های چوبی در سده چهارم پیش از میلاد در هند رواج داشته است. این فن در سده دوم پیش از میلاد به چین و سپس به ایران وارد شده و پارچه‌های دوره ساسانی نمونه‌ای از آن است. چینی‌ها در سده‌های اولیه میلادی، اساسی‌ترین نقش را در پیدایش و پیشرفت چاپ داشتند. آنها مرکب را از سده‌های قبل از میلاد ساخته بودند. افزون بر این با اختراع کاغذ در سده دوم میلادی، گامی بزرگ در راه پیشرفت چاپ و ترویج فرهنگ نوشتاری برداشته شد.

شکل ۹۶-۳- اثر چاپی از باسمه چوبی

شکل ۹۷-۳- چاپ سروده‌های بودایی - ژاپن

از آن، سطح قالب را مرکبی می‌کرد و قطعه کاغذی را روی قالب مرکب‌خورده قرار می‌داد و با سایش، مرکب از قالب بر سطح کاغذ نقش می‌یست. با گسترش چاپ از چین به ژاپن، این ژاپنی‌ها بودند که در سده هشتم میلادی اولین اثر چاپی تاریخ‌دار را منتشر کردند.

روش دوم با استفاده از مهرهای حک‌شده، انجام می‌شده است. در سده هشتم میلادی استفاده از قالب‌های چوبی به طور کامل در چین رواج یافته بود. قالب‌ساز، طرح را به طور وارونه بر قالب چوبی منتقل می‌ساخت. سپس اطراف طرح را با دقت و مهارت حکاکی می‌کرد. پس

شکل ۹۸-۳ چاپ دستی - آلبرشت دورر

شکل ۹۹-۳ حکاکی روی فلز - آلبرشت دورر

نخستین پول کاغذی نیز در سده نهم میلادی در چین طراحی و چاپ شد. همچنین در سده های نهم و دهم، کتاب های طوماری جای خود را به کتاب های آکاردئونی (دارای ورق های تاخورده) داد و در سده دهم و یازدهم کتاب های دوخته شده پدید آمد.

چاپ کارت های بازی نیز شکل دیگری از طراحی گرافیک و چاپ اولیه بود که در چین رواج پیدا کرد. حروف متحرک اولیه در قرن یازدهم ابتدا در چین و سپس در کره به وجود آمد.

چاپ در سرزمین های غربی: قدیمی ترین نمونه چاپ، پارچه ای است مربوط به سده ششم میلادی و به سبک شرقی، که با استفاده از قالب های چوبی اجرا شده و از داخل یک گور در اروپای شمالی به دست آمده است.

در شرایطی که در سرزمین چین (و کشورهای مجاور) قرن ها از پیدایش و رواج چاپ می گذشت، روش استفاده از قالب چوبی بر روی کاغذ، در قرن سیزدهم از چین به اروپا منتقل شد. این آثار چاپی با متون مذهبی و تصاویر قدیسان همراه بود که به تدریج به چاپ کتاب های کلیشه ای انجامید.

کتاب ها قبل از پیدایش و رواج آن به شکل امروزی با دست نوشته می شد و نقاشان و تذهیب کاران آنها را مصور و مزین می ساختند.

اختراع چاپ با حروف متحرک فلزی در قرن پانزدهم میلادی به وسیله یوهان گوتنبرگ آلمانی نقطه عطفی در تاریخ چاپ شد که با طی کردن قرن ها به صنعت رسانه قدرتمندی تبدیل شد.

در فاصله سده های پانزدهم تا نوزدهم میلادی استفاده از لوحه های فلزی، خیلی زود جای خود را در مصور کردن کتاب های چاپی باز کرده، تقریباً جای قالب های چوبی را گرفت و آثار هنری با تکنیک حکاکی روی فلز (گراورهای چاپی) شکل گرفتند.

روش «لیتوگرافی» در قرن هجدهم میلادی توسط «آلوئیس زنه‌فلدر»^۱ به وجود آمد که بعدها به فراگیرترین شکل چاپ در سده‌های نوزدهم و بیستم تبدیل شد و پس از طی مراحل در شکل صنعتی شده خود به نام «چاپ افست» معروف شد.

شکل ۱۰۱-۳- لیتوگرافی اثر ژان دو بوفه، ۵۲×۳۷/۹ سانتی‌متر، ۱۹۶۲ میلادی

شکل ۱۰۰-۳- لیتوگرافی اثر تولوز لوترک، ۹۵×۳/۱۲۷ سانتی‌متر، ۱۸۹۳ میلادی

شکل ۱۰۲-۳- حکاکی روی لینولئوم اثر پابلو پیکاسو، ۳/۷۵×۶۲ سانتی‌متر، ۱۸۵۷ میلادی

ثبت اختراع چاپ «سیلک اسکرین» در قرن بیستم میلادی سبب شد عمل چاپ که تا آغاز سده بیستم، بیشتر روی صفحات کاغذی تخت یا پارچه انجام می‌گرفت، روی انواع سطوح با مواد و شکل‌های گوناگون ممکن شود. در سده بیستم میلادی به کارگیری صفحات لینولئوم نیز در چاپ رایج شد و هنرمندان بسیاری با این روش، آثاری ارائه کردند.

۱- Aloys Senefelder

نگاهی به پیشینه چاپ و چاپ دستی در ایران و تأثیر آن بر هنر گرافیک

شکل ۱۰۳-۳. عیدی سازی - حاشیه کتاب چاپ شده با قالب قلمکار - دوره تیموری

داشته است که به عیدی سازی معروف بود. در این شیوه، نقوش مختلف با استفاده از قالب های چوبی (که شبیه قلمکار بود) بر روی کاغذ چاپ می شد. این نمونه ها به صورت کارت های چاپ شده به عنوان عیدی در مکتب خانه ها به شاگردان هدیه داده می شد. تصاویر، سه نمونه از نقش های عیدی سازی حدود اواخر سده دوازدهم هجری را نشان می دهد.

شکل ۱۰۵-۳. عیدی سازی - دوره قاجار

همان طور که پیش تر اشاره شد، مهرها، قدیمی ترین نشانه های مرتبط با چاپ بودند که در سرزمین ایران نیز مانند تمدن های دیگر رواج داشتند. در دوران ساسانی، استفاده از پارچه های چاپی متداول بود و آنها با استفاده از قالب های چوبی بر روی پارچه های گوناگون نقوشی را چاپ می کردند. در اواخر سده هفتم هجری نیز در دوره حکومت ایلخانان مغول، نوعی پول کاغذی به نام «چاو» در مدت کوتاهی در ایران رایج شد که به دلیل استقبال نکردن مردم به سرعت از میان رفت. محل چاپ این پول های کاغذی را «چاوخانه» می گفتند. وجود نقش های چاپ شده بر حاشیه بعضی از کتاب های دوره تیموری نیز، نشان از استفاده از قالب های چوبی در سده دهم هجری دارد.

از دوره صفویه (به ویژه زمان شاه عباس) نمونه هایی از پارچه های کتان و ابریشمی باقی مانده که روی آنها را با استفاده از قالب های چوبی نقش زده اند. به نظر می رسد که چاپ پارچه های قلمکار که تا امروز نیز جای خود را در صنایع دستی ایران (عمدتاً در اصفهان) حفظ کرده است، در ادامه همین سنت باشد. نوع دیگری از آثار چاپی در عصر قاجار در ایران وجود

شکل ۱۰۴-۳. عیدی سازی - دوره قاجار

شکل ۱۰۶-۳- صفحه‌ای از کتاب مختارنامه - چاپ شده با حروف متحرک سربی و دارای هشت تصویر گراور چوبی (با دست رنگ آمیزی شده) - ۱۲۶۱ قمری

شکل ۱۰۷-۳- صفحه اول روزنامه شرف، لیتوگرافی ۱۳۰۱ هـ. ق. به خط نستعلیق با استفاده از حاشیه‌های تزئینی

در ادامه عصر قاجار، گشایش چاپخانه‌ها در ایران سبب رواج انتشار کتاب‌ها و روزنامه‌ها شد. نخستین چاپخانه‌ها با حروف سربی و الفبای ارمنی بود که در اواسط سده یازده قمری در جلفای اصفهان راه‌اندازی شد.

اما نخستین چاپخانه‌ای که در ایران اقدام به چاپ کتاب با حروف فارسی و عربی نمود، چاپخانه‌ای مجهز به حروف سربی بود که در تبریز دایر شد و رساله جهادیه (یا فتح‌نامه) اولین کتابی بود که در سال ۱۲۲۷ قمری در این چاپخانه به چاپ رسید. در آن زمان به چاپخانه، باسمه‌خانه و بعدها مطبعه می‌گفتند. بعضی از کتاب‌های چاپ شده در این دوره مصور بودند و در کنار متن حروف چینی شده، از تصاویر چاپ شده با قالب‌های چوبی در آنها استفاده شده است. این موارد از نخستین تأثیرات صنعت چاپ بر کتاب‌آرایی در ایران در دوران معاصر است و به تدریج کاربرد چاپ در دیگر محصولات گرافیکی افزایش یافت.

با ورود دستگاه‌های چاپ سنگی «لیتوگرافی»، برای مدت نزدیک به ربع قرن، این شیوه چاپی مورد استفاده قرار گرفت. نخستین چاپخانه مجهز به دستگاه‌های لیتوگرافی، در تبریز دایر شد و نخستین کتابی که در آن چاپ شد نیز قرآن بود. همچنین در این دوره، نخستین مطبوعات ایرانی به روش لیتوگرافی چاپ و منتشر شدند.

ابوالحسن غفاری ملقب به صنیع‌الملک (عموی کمال‌الملک)، میرزا ابوتراب غفاری (برادر کمال‌الملک)، میرزا موسی و مصورالملک از هنرمندانی بودند که تصویرسازی‌های آنها در نشریات دوره قاجار به روش لیتوگرافی به چاپ رسیده است.

پس از این دوره، چاپخانه‌های مجهز به حروف متحرک سربی دوباره رایج شد و چاپ لیتوگرافی کم‌کم از رونق افتاد. سال‌ها بعد، نوع پیشرفته‌تر لیتوگرافی با عنوان «چاپ افست» در کنار چاپ با حروف متحرک، به شیوه رایج در صنعت چاپ تبدیل شد.

می‌توان چنین نتیجه گرفت:

۱ چاپ دستی همزاد بشر است و اثرش در قدیمی‌ترین آثار هنری بر جای مانده وجود دارد.

۲ اختراع چاپ ماشینی یکی از انقلاب‌های مهم تاریخ بشر است. چیزی مانند: کشف آتش، اختراع چرخ و موتور بخار.

۳ پس از «انقلاب دیجیتال» و گسترش فناوری رایانه، معنای چاپ نیز تغییر کرد. ماشین‌های تکثیر دیجیتالی از یک سو و رسانه‌های دیداری هم از سوی دیگر ابعاد این انقلاب را گسترش دادند و تأثیرات شگرفی در همه زمینه‌های هنری به‌ویژه هنر گرافیک و عکاسی به‌وجود آوردند. اگر «چاپ» را تکثیر همانند بدانیم؛ وقتی اثری روی رسانه‌هایی مانند رایانه و تلویزیون‌های شهری و گوشی‌های تلفن همراه پخش

می‌شود، تکثیر نیز به معنای معاصر آن رخ می‌دهد. به بیان دیگر، انقلاب دیجیتال نه تنها روش تولید آثار گرافیکی را تغییر داده و طراحان ابزارهای جدید و نرم‌افزارها را برای تولید یک اثر گرافیکی در اختیار دارند، بلکه تکثیر این آثار هم گسترش و تنوع زیادی یافته است. این دو امکان در کنار هم باعث پدید آمدن شیوه‌ها و رسانه‌های جدیدی در گرافیک شده است. گرافیک متحرک به یاری همین امکانات، گسترش زیادی داشته و انواع نشانه‌های متحرک، پوستره‌های متحرک و آثاری از این دست، به فضای گرافیک افزوده شده است. همچنین استفاده از ابزار دیجیتال، سبب توجه و زیاد شدن دقت اجرا و ظرافت ترسیم تصاویر و نوشتار شده است.

شکل ۱۰۹-۳- ماشین‌های پیشرفته چاپ

شکل ۱۰۸-۳- ماشین‌های پیشرفته چاپ

شکل ۱۱۰-۳- تصویر چاپ بر روی ساختمان

دوربین عکاسی مانند آینه‌ای با حافظه، همهٔ رخدادهای مقابل خود را ثبت می‌کند و همین توانایی ثبت تصاویر، عکاسی را به ابزاری قدرتمند در ثبت و ضبط جهان و هرآنچه در آن قرار داشت، کرد.

- ۳ عکاسی چهره (پرتره)
- ۴ عکاسی طبیعت
- ۵ عکاسی معماری
- ۶ عکاسی علمی
- ۷ عکاسی ورزشی

عکاسی با زمینه‌های گستردهٔ کاربردی و هنری خود، تاکنون نقش بسیار ارزنده‌ای در زندگی بشر داشته است. برخی از کاربردهای عکاسی در زمینه‌های گوناگون عبارت‌اند از:

۱ عکاسی مستند خبری

۲ عکاسی صنعتی - تبلیغاتی

گونهٔ غیرکاربردی عکاسی، «عکاسی هنری» نام دارد که در این گونه، عکاس به هیچ‌گونه استفاده و کاربردی از عکس، جز هدف شخصی و هنری خود نمی‌اندیشد. در این گونه، عکاسی؛ وسیله‌ای برای گسترش و انتقال زبان ناب تصویری است.

نوآوری و اختراعات در عکاسی

(محیطی، تحولات صنعت چاپ، انقلاب دیجیتال)

(انقلاب دیجیتال و روند دگرگونی دستگاه‌های عکس‌برداری، مواد حساس به نور، انقلاب دیجیتال)

انقلاب دیجیتال و دگرگونی دستگاه‌های عکس‌برداری:

بشر غارنشین با تکه چوبی نیم‌سوخته نقوشی را بر دیواره‌های غارها رسم کرد. سپس اندکی زمین را شناخت، کشاورزی آموخت، رنگ‌ها را از طبیعت استخراج کرد و با آن نقاشی کرد. هزاران سال گذشت، پس از انقلاب صنعتی؛ از علم شیمی و فیزیک کمک گرفت و عکاسی را ابداع کرد، تصاویری دقیق که بر روی مواد حساس به نور ثبت می‌شد. تاریخ بیش از یکصد و هفتاد سالهٔ عکاسی تاکنون فراز و نشیب‌های بسیاری را پشت سر گذاشته است. پیشرفت بشر متوقف نشد، در نیمهٔ دوم قرن بیستم، بسیاری از ساختارهای مکانیکی جای خود را به ابزار الکترونیک دادند و عکاسی هم با تأثیر از فناوری‌های جدید به عکاسی دیجیتال تبدیل شد.

شکل ۱۱۱-۳

شکل ۱۱۲-۳

شکل ۱۱۳-۳- تغییرات فناوری ساختمان و شکل دوربین های عکاسی

شکل ۱۱۴-۳

اما بدون شک این پایان ماجرا نیست و دور نیست که شیوه دیگری در ثبت تصاویر، ما را شگفت زده کند. شاید چند سال دیگر با بهره‌گیری از امکانات نامحدود طبیعت، روش‌های دیگری ابداع شود، شاید تصاویر دوبعدی، ناقص و ابتدایی به نظر برسند و همه‌جا با تصاویر سه‌بعدی روبه‌رو شویم، شاید صدها شاید دیگر. در دهه آخر قرن بیستم، نخستین دوربین دیجیتال برای مصرف همگانی وارد بازار شد. این کار سبب شد تا عکس گرفتن ساده‌تر شود. پیشرفت تکنولوژی دوربین‌های دیجیتال، تا جایی ادامه یافت که حتی گوشی‌های تلفن همراه، دارای دوربین‌های بسیار مجهزی شدند. اگرچه عکس گرفتن و فرایند عکاسی ساده شد اما این آسانی در عکاسی، پیامدهای منفی نیز به دنبال داشت. از جمله اینکه مردم کمتر به آنچه که از آن عکس می‌گیرند می‌اندیشند.

ارزشیابی پایانی فصل ۳

عنوان فصل	تکالیف عملکردی (واحدهای یادگیری)	استاندارد عملکرد (کیفیت)	نتایج مورد انتظار	شاخص تحقق	نمره
فصل ۳: تاریخچه	۱- بررسی اثر وقایع تاریخ هنر در شکل‌گیری سبک‌ها و جنبش‌های هنری	بررسی و تحلیل رخدادهای هنری در تولید و محصولات گرافیکی بر اساس دوره‌های تاریخی	بالاتر از حد انتظار	تحلیل شیوه‌های کاربرد نوآوری‌ها و اختراعات در آثار گرافیکی	۳
	۲- تعیین و ارزیابی ارتباط بین سبک‌ها و جشن‌های هنری با پیشرفت فناوری‌های جدید در هنر عکاسی و چاپ		در حد انتظار	تحلیل وقایع هنری در چاپ و تأثیر آن در هنر گرافیک	۲
			پایین‌تر از حد انتظار	تعریف مفاهیم شهرنشینی و نام بردن تمدن‌ها	۱
	نمره مستمر از ۱				
نمره واحد یادگیری از ۳					